

't Seghen Waert

jaargang 33 aflevering 3

september 2014

uitgave van het
Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Contact

't Oude Huis, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

www.oudsoetermeer.nl; info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie en bezorging: ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 331 58 28

Dagelijks bestuur

dhr. B.J. van Eken, voorzitter@oudsoetermeer.nl, tel. 06 54346224

dhr. J. de Ruiters, secretaris@oudsoetermeer.nl, tel. 06 21265975

dhr. F. Frankhuizen, penningmeester@oudsoetermeer.nl, tel. 06 19501072

dhr. M.L.P. Van Veen, penningmeester@oudsoetermeer.nl, tel. 079 3163165

Werkgroepen en commissies

Activiteitencommissie: activiteitencommissie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 351 70 47

Archeologische Werkgroep: awz@oudsoetermeer.nl

Collectie en Archief: collectie@oudsoetermeer.nl

Commissie Historisch Erfgoed: che@oudsoetermeer.nl

Genealogische Werkgroep: gwz@oudsoetermeer.nl

Interviewgroep Sprekend Verleden: isv@oudsoetermeer.nl

Leesgroep Lastige Letters: paleografie@oudsoetermeer.nl

Filmwerkgroep: wbbg@oudsoetermeer.nl

Bankrekeningnummers

Contributie: NL 68 ABNA 06 13 09 20 07

Giften: NL 65 ABNA 06 13 09 83 66

Colofon

Uitgave: Historisch Genootschap Oud Soetermeer; ISSN: 1384-7260

Redactie: P. Drapers, R. Grootveld, J. de Kler, R. Tousain, T. Vermeulen;

redactie@oudsoetermeer.nl

Vormgeving: R. Tousain

Afbeeldingen zijn afkomstig uit de collectie van Oud Soetermeer, tenzij anders vermeld.

Omslag: De Dorpsstraat in 1913 (Foto M.J.A. van Leeuwen)

Inhoud

Van de redactie	1
Herberg De Rode Leeuw in het begin van de 18e eeuw	2
Sprekend Verleden: In gesprek met Henk Sebel	12
Openbaar vervoer voor ouderen	22
Bejaardenreisjes	25
Pleuntje Buitendijk: de eerste BOM-moeder van Zoetermeer?	29

Van de redactie

Waarschijnlijk hebt u allemaal wel eens het geheugenspelletje gedaan: 'Ik ga op reis en neem mee...'. U neemt natuurlijk deze aflevering van 't Seghen Waert mee. Dan hebt u meteen een aantal verhalen die op reizen betrekking hebben, want dit nummer staat in het teken van de Open Monumentendag die als thema heeft 'Op reis'.

Henk Sebel ging in 1947 voor drie jaar verplicht op reis naar Nederlands Indië en de vijfenzestigplussers uit Zoetermeer waren in dezelfde periode jaarlijks een dag op reis in een optocht van meer dan vijftig auto's. Bij reizen horen ook pleisterplaatsen. Zoetermeer had meer dan driehonderd jaar geleden al zo'n etablissement, dat de naam De Rode Leeuw droeg en Peter van der Ham maakt een reis in de tijd als nazaat van Pleuntje Buitendijk die in 1785 in Zegwaard werd geboren. Tenslotte: in het groene deel van deze aflevering leest u over de voetreis door Zoetermeer van de eerste voorzitter van onze vereniging waarover een film is gemaakt die op 17 september in première gaat als festiviteit bij het 65-jarig bestaan. Kopij voor de volgende aflevering graag voor 17 oktober.

Wij wensen u veel leesplezier.

Herberg De Rode Leeuw in het begin van de 18e eeuw

Ronald Grootveld

Inleiding

Als verbindingsweg tussen Den Haag en Gouda bood de Dorpsstraat altijd voldoende gelegenheden voor dorstige en vermoeide reizigers. Eén daarvan was de herberg De Rode Leeuw, Dorpsstraat 18, waarover Arie Bos al in 1984-1986 in 't Seghen Waert de nodige feiten publiceerde.

De geschiedenis van het etablissement gaat terug tot 1635, wanneer Claes Claesz Brouckwech het pand “*naar de Rode leeuw uithangt*” koopt van zijn broer. In 1641 wordt hij voor het eerst als waard in de dorpslasten aangeslagen. Bij de verkoop in 1671 blijkt de herberg over een kaatsbaan te beschikken en tegen het einde van de 17e eeuw wordt hij ook rechthuis genoemd, de vergaderplaats voor schout en schepenen. In datzelfde jaar 1671 omvat het complex ook een boomgaardje, stal en hooizolder, dus er werd ook een beetje geboerd.

Hotel De Gouden Leeuw, hier achter de fietser in de Dorpsstraat in 1913.
(Foto M.J.A. van Leeuwen)

Achter het perceel kon je rechtstreeks het veengebied in varen; de herbergier moest daarom meebetalen aan het onderhoud van een planken brug in het Naaste Weegje, in het verlengde van de Zwaardslootseweg. In 1745 krijgt de uitbater van de ambachtsheer het recht om waag te houden, zodat de inwoners hun goederen met geijkte gewichten konden laten wegen. Al eerder moet er echter sprake zijn geweest van een waag in het gebouw. De herberg wisselde in de loop der eeuwen regelmatig van eigenaar – er ontstond geen familiebedrijf van vader op zoon. Ook kwam het nog al eens voor dat de eigenaar de herberg verhuurde aan een “*tapper*” en het bedrijf dus als investering exploiteerde. Onder die investeerders hebben zich overigens nooit bierbrouwers bevonden, zoals tegenwoordig vaak het geval is.

De moderne geschiedenis van De Rode Leeuw, die rond 1810 werd omgedoopt in De Gouden Leeuw, vangt aan in 1862 als Meindert Hermanus Begeer het pand koopt. Het logement annex koffiehuis heeft dan een biljartkamer in plaats van een kaats- of kolfbaan. In 1874 koopt het gemeentebestuur een eigen raadhuis en vertrekken de raadsleden uit het “*rechthuis*”. In de ANWB-gids van 1896 is De Gouden Leeuw opgenomen als bondshotel, een erkende kwalificatie. Hendrikus Johannes de Mol, eigenaar sinds 1908, laat het voorste gedeelte van het pand in 1910 herbouwen tot zaal met daar boven een woonhuis. In een afzonderlijke schuur bevindt zich dan nog steeds de waag.

In 1924 gaat het hotel over in handen van de familie Van Well, die het als café exploiteert tot in 1956 de Nicolaaskerk het pand als parochiehuis in gebruik neemt. Anno 2014 valt het doek voor het eeuwenoude complex; het huis en de 19e-eeuwse bijgebouwen worden inclusief de nog oudere funderingen gesloopt. Het was de bedoeling dat de voorgevel zou blijven staan maar die was toch te instabiel. Helaas is de kans gemist om de oorspronkelijke gevel uit 1908, met fraai metselwerk, een balustrade op het dak en rondbogen boven de ramen, weer terug te brengen. Aan de Dorpsstraatzijde verschuilt de nieuwbouw zich nu achter een smakeloze kopie van de rond 1970 grondig verknoeide voorgevel.

De herberg in 1709

In de gloriejijd van De Rode Leeuw (1671) ging de herberg voor maar liefst 4250 gulden van de hand, een enorm bedrag in die tijd. Ter vergelijking: Adrianus Quack, die belast was met het technisch opzicht en de boekhouding van de droog te maken Driemanspolder, kreeg in 1668 600 gulden per jaar toegewezen. De herberg floreerde dus toen Jacob Meesz Valkenburg hem in 1704 met hulp van zijn broer Bruijn kocht. Hij ging er samen met zijn vrouw Sibilla Jansz

Het bondshotel floreerde rond 1912.
 Beneden van rechts naar links: de
 dienstbode van de dokter, mevrouw De
 Mol, Marie de Mol, Rien Pieterse en
 hotelier H.J. de Mol e.a.

Gochswart wonen en exploiteerde het horecagedeelte, het rechthuis, de kaats- of kolfbaan, de waag en de paardenstalling. Helaas overleed hij vijf jaar later al en zijn weduwe was genoodzaakt de herberg van de hand te doen. Ondanks dat ze enig erfgename was, bleek ze niet geheel zeker van haar zaak en liet ze de boedel beschrijven.

Notaris Cornelis 's-Gravesande uit Delft noteerde de goederen in de herberg en daar buiten, met behulp van de burens Jacob van der Spelt en chirurgijn Adriaen Beuck en de weduwe zelf. Zij verklaarden "*deugdelijk en oprecht behandeld*" te hebben en niets "*verswegen, versteeken of agter de hand te hebben gehouden*".

Hun rondgang door het huis bevestigt het beeld van een smal diep complex van gebouwen dat op latere kaarten zichtbaar is. Aan de kant van de Dorpsstraat bevonden zich de mooie kamer en de gelagkamer. Een gang vormde waarschijnlijk de doorgang naar de voorkeuken, waar je in de kelder kon komen, gevolgd door de achterkeuken en de bottelarij. Deze laatste ruimte was een opslagplaats (ook als zodanig op schepen in gebruik) en geen plek waar wijn werd gebotteld. Daar weer achter lag de rechtkamer.

De rond 1970 verknoeide voorgevel
van de Gouden Leeuw.
(Foto Niek Nieuwenhuijsen, 1986)

Boven het woon- en publieke gedeelte bevonden zich direct een voor- en achterzolder, vanwaar je op de zolder boven de dorsvloer kon komen. Met de trap naar beneden belandde je op het erf, waar nog een loods, een stal en een koeienstal waren. Een deel van het terrein was ingericht als tuintje of boomgaard en er was een bleekveldje voor de was. Over de sloot aan het eind van het erf lag nog een stukje veenland met een hooiberg, dat de herbergier in 1706 van zijn achterbuurman had gekocht en bij zijn erf had getrokken.

Het woongedeelte met de gelagkamer

De beste spullen had Sibilla in de zogenaamde zijkamer aan de straat staan: rondom een eikenhouten tafel met een groen kleed stonden acht bruin geverfde stoelen en twee eikenhouten banken. Aan de muur hingen twee schilderijen, een kaartje van de stad Amsterdam en een spiegel in zwarte lijst. De schoorsteen was bedekt met een groen schoorsteenkleed en voor de bedstede hingen groene gordijnen. Ook stonden er nog een ovaal tafeltje, een klein geverfd kastje en een grote eiken wagenschot kast. De kamer moet behoorlijk vol zijn ge-

weest! Het was dan ook de mooie of pronkkamer, die zelden werd gebruikt. Het echte leven speelde zich in de grote keuken in het achterhuis af. Voor de sier stonden er zes Delftse porseleinen schotels op de schoorsteen, vier dezelfde kommen op de rand van de bedstede en twee porseleinen schotels en een smoorpot op de kast. In de kasten lagen onder andere glasgordijnen, beddengoed, messen en tinnen lepels en wat kleding, zoals twee manshemden, een zwart lakense rok (jas) en broek en een hemdrok met zilveren knopen. Het voorhuis, dat diende als gelagkamer, doet niet erg gezellig aan. De toonmet voetenbank ging vergezeld van glazen- en kannenrekken, negen bruin geverfde stoelen, een schenktafeltje, nog een tafeltje en een blikken spoelbak. Aan de wand toch zeker één schilderijtje en voorts een flinke hoeveelheid glazen en kannen, zoals ruim 100 wijnroemers en bierglazen van allerlei soort, 12 tinnen bierkannen en wijnpinten, een tinnen bierfles en twee tinnen wijnkannen. Drie Delftse schotels bleken ook nog het vermelden waard.

Aardewerk uit de herberg, gevonden bij de sloop in 2014, zoals een "delftse schotel" en een kookpot. (Foto Aat Hoogland)

De gang daarachter diende ook als opslagruimte. Daar stonden de rekken met servies en hingen twee kannenborden. Ook was daar een tafelblad met schragen opgeslagen. Tientallen tinnen en aardewerken borden lagen in de rekken, vergezeld van bierkannen met tinnen lid, koperen visketels en twee “*seven om te kaetsen*”, een soort bespannen rekken waarop de kaatsbal werd geworpen om zo in het spel te komen.

Geleefd en gewerkt werd er in de voorkeuken. Daar was de open haard met het ijzeren hefsysteem voor de etenspot en het vuurschotje. Evenals in de voorkamer hingen op de schoorsteen een groen kleed en voor de bedstede groene gordijnen. Een tafeltje, een kastje en een waarschijnlijk grotere tafel met een leien blad vulden de ruimte, naast tien stoelen, een kapstok of “*mantelboutie*”, een spiegeltje met een kleeborstel en een grote turf- en pijpenkist. De schoorsteen bevatte elf Delftse porseleinen schoteltjes en aan het kannenbord hingen brandewijnkannetjes en bierkannen. Verder waren er het gebruikelijke

Het uit 1910 daterende hotel met de oudere zalen en stallen daarachter. (Foto Ronald Grootveld, 2008)

keukengerei en vier koperen tabakscomfoortjes, vast bedoeld voor de gelagkamer waar wel flink gerookt zal zijn. In de bijbehorende kelder lagen wat rommel, vaatwerk, een aardewerken braadpan en maar liefst zeven koperen kranen. In de achterkeuken stonden een tafeltje, een bank en twee stoelen maar verder was het vooral een plek om het wat grovere materiaal op te bergen. Ook hier weer borden en rekken, maar voorts ijzeren rekken, een hakmes, een schuimspaan, blikken lampen, houten kandelaars met koperen blakers, een gelagbord (blijkbaar voor het aantekenen van de verteringen) en een tobbe voor groente, een zogenaamde warmoesvlood. Tangen, asketels en –potten, stoven en een turfmand compleeteerden met een aardewerken smoorpot het geheel. Het aansluitende bottelarijtje bevatte vooral tinnen lepels, zoutvaatjes, thee”*backies*” en –*“potties”*, twee Delftse trekpotjes en vijf gewone aardewerken exemplaren.

De rechtkamer

Achterin het gebouw bevond zich de rechtkamer, waar schout en schepenen zitting hielden in kleine rechtszaken maar ook voor de verkoop van huizen en land en het besturen van het dorp in het algemeen. De herberg werd hierom ook rechthuis van Zoetermeer genoemd. Zegwaart had een eigen rechthuis, tot 1915 gevestigd in De Jonge Prins, Dorpsstraat 80. De rechtkamer was luxe ingericht. De schoorsteen boven de haard was evenals de andere schoorstenen in de herberg bedekt met een groen kleed. Er hingen groene gordijnen in de kamer, mogelijk deels voor een bedstede, want er waren ook een bed (matras), peluw (kussen) en twee witte dekens aanwezig. Centraal stond een lange uitrektafel met een groen tafelkleed en daar omheen zeven geverfde houten stoelen (voor de schepenen), twee geboende eiken armstoelen en drie met trijp beklede Spaanse stoelen. In de armstoelen lagen groene kussens. Vermoedelijk waren dit de zitplaatsen van de schout en de secretaris. Langs de muur stond een lange geverfde houten bank en een geverfde ovale tafel en een schenktafeltje maakten de inboedel compleet. Aan de wand hingen een kapstok, een gelagbord voor de verteringen en vier kaarten “*sijnde de vier deelen van de weereld*”. Zo lieten de schepenen zien dat zij verder keken dan het dorp Zoetermeer.

De zolders, schuren en het erf

De notaris beklom vervolgens de trap naar de voorzolder en noteerde daar vooral veel beddengoed: slaaplakens, kussenslopen en dekens. Er lagen of hingen gebloemde bedgordijnen en het daar thuishorende linnengoed dat in de was zat of op het bleekveld lag (tafellaken, handdoek enz.) werd nauwkeurig vermeld. Van der Spelt had nog het een en ander thuis liggen, geleend van de weduwe: bedden, kussens, slopen, groen lakense zitkussens, tafellakens, servetten en

wat kleding. Het lijkt er op dat hij de betere spullen uit de boedel onder zich had. Dat geldt ook voor zekere Lijntje (mogelijk schoonzuster Lijntje van Dooren), die bij de zolderbeschrijving werd genoemd als leenster van beddengoed maar ook van een grote zilveren beker, vier zilveren lepels en twee kerkboeken met zilveren sloten. Op de zolder stond verder koper- en ijzerwerk naast materiaal voor het boerenbedrijf, zoals een koperen koelketel, een aardewerken pot met een kaaszeef, vier nieuwe paardenhalsters, dorsvlegels en schoppen. Voor het turf baggeren stonden er twee baggerbeugels, blijkbaar gezien de plek van berging niet meer in gebruik. Specifiek worden “*twee klicken en een loode kolf*” genoemd, stokken en een bal voor het kolfspeel. Op de achterzolder lag wat rommel. Vermeldenswaard waren enkele kaatsballen, drie evenaren (balansen) en een schaal met een gewicht. Voor de knecht was hier een “*slaapkrebbe*” geplaatst.

Weer buiten op de dorsvloer troffen de boedelbeschrijvers allerlei landbouwgereedschap, een boerenwagen en drie sjezen aan. Vijf evenaren hoorden ooit bij de waag en er lag een “*beslaegen maet sijnde een achtendeel*”, een geijkt maatbekertje. Kisten, wielen, paardentuig, kettingen, scheppen, een windmolen, een varkensbak, een snijbank en een grote haverkist getuigden van het boerenbe-

Bij de opgraving in 2014 kwamen de funderingen van het 17e-eeuwse complex aan het licht. (Foto Aat Hoogland)

drijf of tenminste van het stallen van paarden. Achterin de zogenaamde loods stonden nog eens drie sjezen met kussens en een bolderwagen en in de stal en de koeienstal lag gereedschap, stonden een kruiwagen en voerbakken en een ploeg. Achter de hooiberg lagen twee roeischuitjes en visgerei en her en der op het erf en in de boomgaard troffen de heren slieten, boomstronken, tuf en takken aan. Van enkele elzen werd speciaal vermeld dat die al waren verkocht aan een wagenmaker.

Opvallend is dat er geen beschrijving is gemaakt van de kaats- of kolfbaan en het materiaal van de waag. Mogelijk waren hier geen losse voorwerpen te benoemen of waren die geen eigendom van de herbergierster. Ook kan de kaatsbaan in onbruik zijn geraakt in die tijd. Vermoedelijk was hij in de genoemde loods ondergebracht. Waar de waag werd gehouden, is onduidelijk. Her en der wordt wel wat oud materiaal in de boedel genoemd, zoals enkele kaatsballen en meerdere balansen.

Overtuig uw relaties met professioneel beeld: zakelijk portret, werkproces, natuur, producten en vastgoed. Eigen luchtfotografie-vergunning.

energie in beeld
ardito

Meer weten? Kijk op www.ardito.nl
Ardito Fotografie - 079-3436003
info@ardito.nl

Schuldenaren

De boedelbeschrijving eindigt met een opsomming van lieden die nog geld aan de herbergierster schuldig waren, zoals genoteerd in de “*schuldboekies*”. Het ambachtsbestuur van Zoetermeer was goed voor ruim 200 gulden, hetgeen grotendeels werd voldaan met het betalen van de begrafenis-kosten van Jacob Valckenburg. Ook een goede klant, maar slecht van betalen, was kapitein Adriaan Boreel, wiens schoonouders de buitenplaats Meerzigt aan de Voorweg bewoonden. Hij stond voor ruim 75 gulden in het krijt. De schout en de secretaris van Zegwaart kwamen ook regelmatig, evenals de secretaris van Bleiswijk. Broer Bruijn Valckenburg was nog al eens in de gelagkamer. Hij staat voor meer dan 100 gulden in “*boekckie 2*”. En natuurlijk een hele stoet minder opvallende burgers, waaronder de “*hans*” (Duitse arbeider) Harmen, korenmolenaar Cornelis de Blom, bakker jonge Cornelis Soomer, de glazenmaker, de baggerman, de timmerman en de vleeshouwer. Tijmen van der Does, Paulus Jongenengel, Claes Verzijde “*en andere goede vrinden*” verteerden 35 pinten wijn voor 11 gulden en 18,5 stuiver. Dat er ook reizigers kwamen blijkt tenslotte uit de vermeldingen van bijvoorbeeld de grutter uit Zevenhuizen, de haarkoper Gerrit van Rooijen, de procureur Vinck uit Rotterdam en vele anderen. Al met al stond er in 1709 nog ruim 1000 gulden open, een enorm bedrag!

De weduwe Valckenburg aanvaardde de erfenis uiteindelijk want nog hetzelfde jaar verkocht ze De Rode Leeuw aan Adriaen Hensbroek, die er zelf introk. Nog geen vijf jaar later werd Bruijn Valckenburg, de broer van Jacob, eigenaar als belegger. Huurders Huibert van Til en zijn vrouw Hermijntje van Munster namen met Allerheiligen 1714 hun intrek in de “*vanouds vermaarde herberg*”.

Bronnen

Bos, A.H. Van herberg tot parochiehuis : de geschiedenis van de voormalige herberg De Roode / Gouden Leeuw. In: 't Seghen Waert jg 3 nr. 10 en 11, jg 4 nr. 15, Zoetermeer 1984-1986

Gemeentearchief Zoetermeer:

Archief Plaatselijk Bestuur Zoetermeer 59 (omslag dorpssteek 1641) en 237-16 (aankoop 1635)

Rechterlijk Archief Zoetermeer 54, 56 en 57 (transportakten)

Gemeentearchief Delft:

Notarieel Archief Delft 2542c p. 118 e.v.

Sprekend Verleden: In gesprek met Henk Sebel

E.W. van den Burg

Het onderwerp van dit themanummer is reizen. Wij hebben in het verleden een aantal personen geïnterviewd die onvrijwillig een onvergetelijke reis hebben gemaakt. Het was ook de langste en de avontuurlijkste reis van hun leven. Dat waren zij, die als militair tussen 1945 en 1949 naar Nederlands-Indië moesten om orde op zaken te gaan stellen. Eén van hen was Henk Sebel en hij is met zijn 88 jaar inmiddels één van de oudste Zoetermeerse Indiëveteranen.

Henk Sebel getekend door zijn broer Wim.
(Collectie H. Sebel)

Wat er aan voorafging

Wat leeftijd betreft liep Henk in de oorlogsjaren het risico om in het kader van de Arbeitseinsatz naar Duitsland te worden gestuurd of om opgeroepen te worden voor de Arbeidsdienst.

‘Ik was in die tijd tuinman bij dokter Kentgens, de tandarts en bij zijn schoonvader Bos. Ik verzorgde beide tuinen die een flinke omvang hadden. En dokter Kentgens liet mij zo veel mogelijk onzichtbaar werken, hij heeft mij al die tijd beschermd’.

In militaire dienst

‘Op 7 mei 1946 ben ik opgekomen voor de militaire dienst. Ik kwam terecht in de Prins Bernhardkazerne in Amersfoort en ik werd ingedeeld bij de Huzaren van Boreel. Schietoefeningen heb ik één keer gehad op de Leusderhei en storm-

baan. Alles wat er verder voor de eerste oefening moest worden gedaan hoefde ik niet aan mee te doen. Ik werd meteen achter het stuur gezet, ik wist nauwelijks wat een stuur was. Het militair rijvaardigheidsbewijs, gedateerd 28 oktober heb ik nog bewaard. Het gold voor motorvoertuigen op rupsbanden. Als je over Huzaren van Boreel spreekt denk je al gauw aan tanks, maar toen waren het Lloyd Carriers. Zo draaide de tijd en 1946 liep naar het einde.

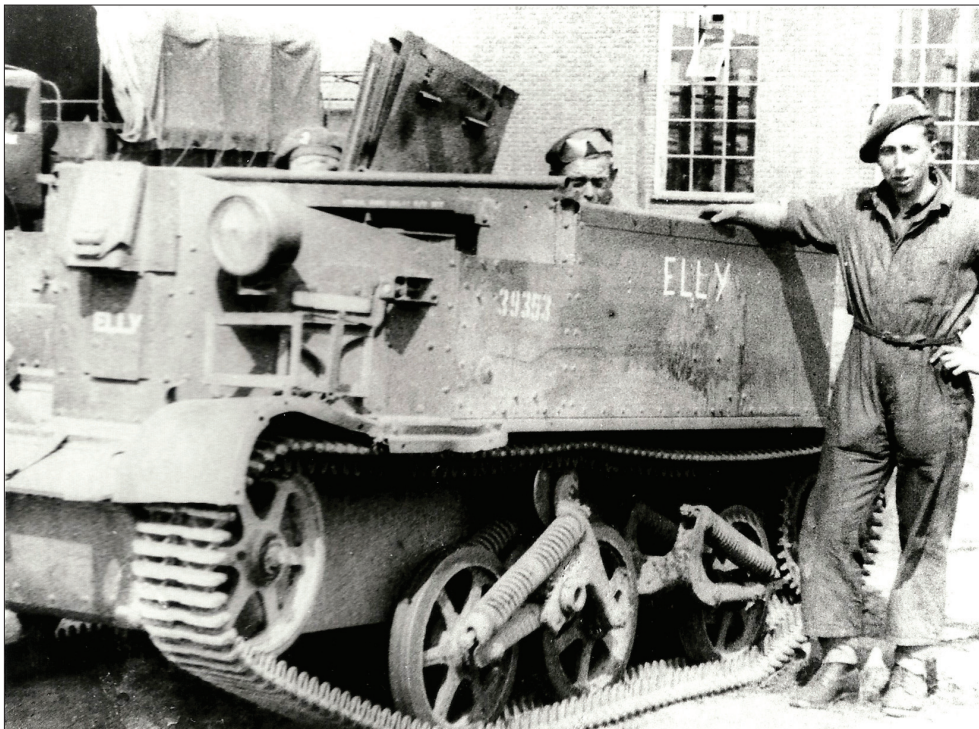
Wij waren in de veronderstelling, dat wij niet naar Indië hoefden. Maar toen kwam de minder aangename verrassing. Op Sinterklaasdag 1946 hadden wij een parade en na afloop kregen wij te horen dat we op korte termijn alsnog naar Indië zouden gaan. Er moest nog het nodige worden voorbereid, we kregen nog tien dagen inschepingsverlof en op 7 januari 1947 was de inscheping’.

Een sfeerbeschrijving

De communistische krant 'De Waarheid' heeft destijds uitgebreid aandacht besteed aan het vertrek van de Tegelberg, waarmee Henk naar Indië is gegaan. De communisten waren het er zeer mee oneens, dat er soldaten naar Indië werden uitgezonden. Bij het vertrek heeft ook Henk "moordenaars!" horen roepen. Anders dan de communisten hadden gehoopt legden de soldaten zich bij de situatie neer. Piet Bakker, de schrijver van het artikel, zag op de trein waarmee de militairen waren aangevoerd het volgende geschreven: "Al liegt de Waarheid nog zo fel, de Tegelberg vaart toch wel".

Aan het begin van het artikel schreef Bakker, om de sfeer te tekenen: "Langs de Javakade ligt de K.P.M.- boot Tegelberg hoog en kil. Een schip, voor de tropische zeeën gebouwd, doet dubbel huiverig aan, als een felle Oostenwind er langs giert, het IJ als de Newa (rivier in Rusland, red.) met grijs kruim bedekt is en het ijs bij klonters aan de meerkabel plakt. Alles is grijs, de huid van het schip, de lucht, de kade, de loodsen. Tot in het merg vreet de koude".

Henk Sebel krijgt in Soesterberg rijles op een Bren carrier. Elly is de naam van zijn verloofde. (Collectie H. Sebel)

Het eerste gedeelte van de heenreis

Henk heeft de heenreis destijds globaal beschreven en wij reizen na zoveel jaren met hem mee: 'Op 7 januari 1947 begon voor mij de lange, maar uiterst mooie reis naar Indië. Samen met 1100 jongens van ons regiment, 50 van de Marine en 250 van de Artillerie werden we ingescheept op het motorschip Tegelberg. We vertrokken 's middags om vier uur van de Javakade in Amsterdam, voeren door de Noordersluis in IJmuiden en zetten koers naar Southampton. Daar moesten we de andere dag materiaal innemen, maar waar we ook nog een poos bleven liggen vanwege de beruchte Engelse mist. Van daar ging het richting Golf van Biskaje en als ik daar nog aan denk. Er was daar een orkaan midden in de winter! Vreselijk, wat ben ik zeeziek geweest. Als ze me overboord gezet hadden, had ik me uit ellende zo laten zinken. Vervolgens langs Portugal, waar we konden genieten van de mooie vergezichten langs de prachtige kust. De witte huisjes staken mooi af tegen de groen begroeide hellingen. Werkelijk een van de mooiste panorama's van onze reis. Daarna langs de kolossale bergen van Gibraltar, de sterke vesting van de Engelsen. Na Gibraltar zien we weer dagen en dagen niets dan water, met als enige afwisseling wat vliegende vissen, een troep zehonden of een enkele bruinvis. Als dan eindelijk de kust weer zichtbaar is, zien we de berg Sinai. De zee is hier heel kalm. Trouwens, behalve in de Golf van Biskaje hebben we de hele reis prachtig weer gehad'.

Het Suezkanaal

'Dan eindelijk het Suezkanaal met aan weerszijden de kust, of liever gezegd de woestijn, met een enkele kameel en een enkel vissersbootje aan de wal. Weer vele dagen niets dan water met als een welkome afwisseling eindelijk de haven van Port Said. Zodra het schip de haven binnenkomt zijn we omsingeld door wel vijftig tot zestig bootjes met kooplieden, die met geschreeuw en kabaal hun waar te koop aanbieden. Veel wordt er gekocht, sinaasappelen, vijgen, dadels, tassen, sjaals enzovoort. Er wordt aan weerszijden gepingeld. Er is ons aan boord gezegd dat we niet meer dan een derde van de gevraagde prijs mogen betalen, dan nog verdienen zij er grof aan. 's Avonds wordt het anker gelicht en gaat de reis weer verder, een leuke herinnering bij ons achterlatend'.

Weer vele dagen alleen maar water. Misschien wel aardig om te horen hoe wij de dagen doorbrachten. Nou, met kaarten, pingpongen en corveeën. Bijvoorbeeld aardappels schillen, vierkante aardappelen schillen, bonken maken. Ik moest eens een dag in de keuken helpen en wat ik daar zag, dat gelooft niemand. Daar werden gehaktballen klaargemaakt voor de zondag. Het waren Brits-Indiërs die dat deden. Dan stond er zo'n schaal van één meter in omtrek en dan pakten ze het gehaktvlees voor twee ballen en die stonden ze zo onder hun oksels te draaien! Dan lieten ze zo vallen en dat ging achter elkaar door!

Sabang

'De eerstvolgende plaats zal Sabang zijn. Dat is een eiland ten noorden van Sumatra. In Sabang mogen we tot onze grote vreugde voor het eerst aan land. Honderden bananen worden verorberd. Na het innemen van water gaan we aan de laatste etappe beginnen. Na vier dagen op 2 februari komen we dan te Tandjong Priok aan, de haven van Batavia. Onze reis is ten einde. De tocht van 26.000 kilometer [ruim 9000 zeemijlen of 17.000 km, red.] is in 26 dagen afgelegd'.

Ontschepping

'De boot ligt vast en allen verdringen zich langs de reling met de bedoeling in de geweldige menigte aan de wal een bekende te zien. Dan ontdek ik tussen het gekrioel de bruingebrande kop van een van mijn clubvrienden Chiel Brussé. (Henk en Chiel zijn lid van de voetbalvereniging D.S.O. red.). Een gil van mij en hij heeft mij ook gezien. Weer een gebrul van de kade en twee bekenden duiken op, Louis Koppen en Toon Waltman. Later op de kade zie ik ook nog Louis van Bergen'.

Henk Sebel in Buitenzorg; onderhoud van een Scoutcar. (Collectie H. Sebel)

Naar Buitenzorg

‘Daarna worden we op vrachtauto’s naar onze standplaats Buitenzorg gebracht. Over stoffige weggetjes gaat het 70 kilometer land door Meester Cornelis (nu een stadsdeel van Batavia, red.) en vele andere dorpjes. Onderweg worden, nog wat onzeker, de eerste vruchten gekocht. We stappen weer in en na een half uurtje zijn we dan eindelijk op de plaats van bestemming. Onze nieuwe kwartieren in Buitenzorg zijn mooie gebouwen, die direct de naam van villa’s krijgen. Boven de poort het opschrift: “Welkom 1e Verkenning Regiment”. Ieder krijgt zijn kamer aangewezen, het veldbed wordt gespreid en onze spullen op planken of in kastjes opgeborgen. Daarna gaan we allen heerlijk onder de koude douche, om zweet en stof van ons af te spoelen. Daarna worden de klamboes gespannen en kruipen we er na een vermoeiende dag onder.

De eerste nacht in Indië worden velen wakker door vreemde geluiden. Met een doffe bons valt er iets op ons dak. Bij nader onderzoek blijkt het een overrijpe vrucht. We horen gepiep en geratel van allerlei beestjes. Vlak boven ons klinkt plotseling: “gekke, gekke”. Een beestje dat de vorm heeft van een hagedis loopt langs de muur. Langzamerhand kruipen we weer in bed en binnen vijf minuten is de rust weergekeerd’.

Mooie natuur

‘De volgende morgen gaan we de omgeving eens bekijken en komen tot de conclusie dat we het wel getroffen hebben. Het uitzicht is mooi. Scherp steken de drie grote bergen van Java, de Poentiak, de Gadéh en de Sala af tegen de blauwe lucht. Tussen de toppen drijven laaghangende wolkjes. Opgewekt marcheren we dan terug en doen ons tegoed aan de heerlijke rijst met vruchten. De eerste dagen hier in Indië werden doorgebracht met acclimatiseren’.

Wat werd de taak ?

‘Na enige tijd werden we als wachtpost geplaatst bij de Tjiliboetbrug, de grens tussen Batavia en Buitenzorg. ’s Avonds sliepen we in tenten langs de weg. Zes weken wacht heb ik daar gehad. Daarna moesten we drie weken de elektrische krachtstations bewaken en toen weer terug naar Buitenzorg. Op een maandagmorgen moest ik met vijftien andere jongens naar een autodump in Priok om daar binnen drie weken de wagens voor onze batterij in orde te maken. Achttien carriers, pantserwagens op rupsbanden. Vele avonden ben ik op bezoek geweest bij Chiel Brussé, Huib van Zetten en de gebroeders Van Bergen. Zo vliegen de dagen voorbij. Niet in moedeloosheid, maar steeds in een goede sfeer’.

Tot zover hebben we de reis en de eerste maanden in Indië kunnen volgen. Voordat hij, drie jaar later aan de terugreis toe was heeft hij nog veel avonturen, soms ook hachelijke meegemaakt. Onder andere de twee politionele acties, waar hij met zijn eenheid voorop moest gaan. Het was een grote schok voor hem toen hij het telegram ontving met de mededeling dat zijn broer Jan op 8 mei 1948 plotseling was overleden. Toen moest ik bij de commandant komen. Hij las het telegram voor. Hij zegt: "Henk, als je zin hebt om verlof op te nemen dan mag je een week naar Bandoeng toe". Ik heb er geen gebruik van gemaakt. Dan zit je daar alleen en komt het nog veel zwaarder over je heen dan dat je tussen je maten zit. Jan is bij het voetballen overleden. Toen ik het bericht kreeg was hij al begraven. Henk is gezond teruggekeerd. Duizenden van zijn kameraden vonden in Indonesië, zo heette Nederlands-Indië inmiddels, de dood. Hij heeft de overdracht meegemaakt. 'De Nederlandse vlag werd gestreken en de roodwitte ging omhoog en ik dacht aan al die jongens die zijn gesneuveld, onder andere aan de Zoetermeerder Arend Weening. Een paar dagen voordat hij verongelukt is hij ons nog op komen zoeken. En Dekker die zat achter in een pantserwagen, op patrouille en kreeg een schot in z'n hoofd. De jongens die er bij zaten hadden het niet in de gaten dat hij dood was. Die Schouwenaar, die Fries, die zei: "Zou je er niet eens een keertje uitkomen?" Die had niet in de gaten dat hij dodelijk getroffen was'.

Henk Sebel bestuurt een Lloyd carrier tijdens de eerste politionele actie.
(Collectie H. Sebel)

vers, vriendelijk, vakkundig

't Kaashuys

Miereakker 20
Reeuwijk
0182-300797
Dorpsstraat 103
Zoetermeer
079-3167616

Weydeland Kaas, buitenlandse kazen,
verse noten, olijven en tapenades, mooie wijnen
diverse specialiteiten

WITGOED SERVICE

D. den HOLLANDER v.o.f.

REPARATIE EN VERKOOP VAN:
WASMACHINES
WASDROGERS
KOELKASTEN
KOOK / BAKAPPARATUUR

Tel. 079 - 361 01 91
Lenastroom 2 - 2721 BT Zoetermeer
Fax 079 - 361 30 55

Tot slot

Natuurlijk is er tijdens het interview veel meer besproken, maar wij hebben de nadruk willen leggen op de heenreis en toch ook aandacht besteed aan een aantal wetenswaardigheden uit die tijd. Op 22 februari 1950 zette Henk weer voet op Nederlandse bodem en wel in Amsterdam waar hij ruim drie jaar eerder was vertrokken. Hij zou voor één jaar gaan! Henk heeft ook nog wel eens geschreven naar “de Thuisfrontbrief”, die onder redactie stond van C.J. Havenaar en Juffrouw Swalbach. In de aflevering van 15 september 1948 heeft de volgende bijdrage van Henk gestaan en die willen wij u niet onthouden:

‘Verslag veertiendaagse patrouillettecht (een reis in een reis)’

Toen ons op een dag verteld werd, dat wij de eerste helft van april laatstleden een patrouillettecht van veertien dagen zouden gaan maken met de pantserwagens door West-Java, keken we eerst wat verwonderd, maar toen het goed en wel tot ons doordrong, ging er een gejuich op, dat horen en zien je verging. Nu zouden we in plaats van weken en maanden op een buitenpost zitten ook eens wat meer van Indië zien. De week daarop begonnen we al met de voorbereidse-len en de 15e april ’s morgens, klonk het sein tot vertrek en begon er een reis, die ik nooit zal vergeten.

Met kop en schouders boven de koepel uitstekend, de koptelefoon over de zwarte baret, rijden we, huzaren, in een lange colonne de tweeduizend kilometer van het traject langs de ontelbare bochten van de wegen, die zich langzaam omhoog slingeren. Het stof stuift op en hult de wagens en mensen in een dichte mist. Stof dat doet terugdenken aan een andere tocht met ditzelfde Eskadron. Nu ruim een jaar geleden, toen het tijdens de Politionele Acties vooraan ging in de richting Noordwest-Java. Nu gaan we de weg in omgekeerde richting: Cheribon-Indramajoe-Poerwakarta-Krawang-Tjileunsi. Weer stroomt de bevolking uit de kampongs naar buiten om ons te begroeten. Je voelt een warm gevoel in je omhoog kruipen en één van de jongens naast mij zegt: “Dat moesten ze in Holland eens zien!” De kinderen die meehollen langs de wagens, de Javaanse dorpschoufden die ons met statige buigingen groeten en moeders die met hun kindje op hun arm ons voorbijtrekken gadeslaan. Wanneer na een dag trekken het nachtverblijf wordt ingericht, op een pasar zoals in Poerwakarto dan worden de blikjes noodrantsoenen leeggegeten en na gewassen opgeknapt te zijn worden er soldatenliedjes gezongen rond een houtvuurtje of brieven geschreven. Zo breekt dan de dag van terugkomst weer aan en is de veertiendaagse oefen-patrouillettecht ten einde. Na een tocht van 2000 kilometer keert een colonne van 25 gepantserde wagens, gevolgd door zestien goederen- en materiaalwagens terug naar de post, vanwaar veertien dagen tevoren de reis een aanvang nam’.

HENNEKEN BV

Professionele verhuizers van huis uit.

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen
- Verhuishwinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

 **ERKENDE
VERHUIZERS**

Bronnen

De Waarheid, waarschijnlijk van 8 januari 1947

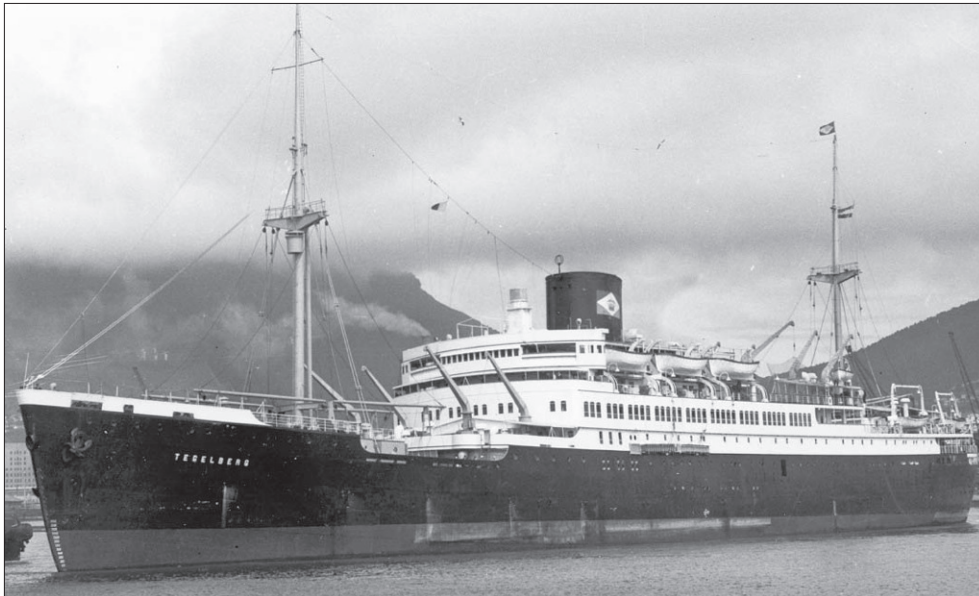
D.S.O. – NIEUWS d.d. 23 april; 30 april 1947; 7 mei 1947; 14 mei 1947; 28 mei 1947 en 12 mei 1948

www.varenisfijner.nl/brts.html

Thuisfrontbrief ZOETERMEER, d.d. 15 september 1948

Bij thuiskomst hebben de burens het huis versierd. Henk met zijn verloofde Elly. (Collectie H. Sebel)

Het schip De Tegelberg waarmee de militairen naar Indië werden vervoerd (www.varenisfijner.nl)

Openbaar vervoer voor ouderen

Joke de Kler

Voor 1983 was er eigenlijk geen aanvullend openbaar vervoer voor ouderen. Wel bestond er via de UVV een autovervoerservice, waarbij vrijwilligers met eigen auto de ouderen bijvoorbeeld naar het ziekenhuis of naar een dokter brachten. Maar een reguliere dienst waar ouderen gebruik van konden maken was er niet. En met een groeiende, maar ook ouder wordende bevolking was dat steeds meer een wens, die door velen werd gedeeld!

De Zoetermeerse Ouderenbus: al meer dan 30 jaar een begrip

Het is nu al meer dan 30 jaar geleden, dat de Zoetermeerse bevolking voor het eerst met de Ouderenbus kennismakte. Om precies te zijn op 1 september 1983. Vooral de Zoetermeerse ouderenbonden hadden zich al jaren sterk gemaakt voor aanvullend openbaar vervoer voor ouderen. In 1983 nam de gemeenteraad uiteindelijk de beslissing en stelde geld beschikbaar voor de ingebruikname van een ouderenbus. Dat gebeurde in eerste instantie als proef voor een periode van twee jaar. De gemeente wilde de bus vooral ook koppelen aan de arbeidsmarkt. Het mes sneed daarbij aan twee kanten. Want zowel het belang van de ouderen als dat van de werkzoekenden was ermee gediend. En vooral dat laatste was ruim 30 jaar geleden van belang, want zonder de diensten die de chauffeurs op vrijwillige basis met behoud van uitkering aanboden, was de Ouderenbus in Zoetermeer niet van de grond gekomen! In het kader van de werkloosheidsbestrijding trok de gemeenteraad hier in totaal een bedrag van 45.000 gulden voor uit. De bus ging rijden onder auspiciën van de toenmalige Stichting Dienstverlening Bejaarden. Daarnaast werd een Begeleidingscommissie Ouderenbus opgericht, waarin alle partijen vertegenwoordigd waren en die destijds veelvuldig bij elkaar kwam. Deze commissie bestaat nog steeds.

Eén busje is niet genoeg

De Ouderenbus startte aanvankelijk met een 8-persoonsbusje, maar al gauw was de vraag zo groot dat één bus niet genoeg bleek. Op 2 oktober 1984 werd een grotere bus ingezet voor 18 personen. Op 2 september 1986 werd nóg een 8-persoonsbus in gebruik genomen. Later werd de 18-persoonsbus ingeruild voor een bus voor 21 personen. De bussen werden in eerste instantie gehuurd van de busmaatschappij Westnederland. Later zijn de bussen in eigen beheer aangeschaft met steun van de gemeente en diverse sponsors. Uiteindelijk bleek dat 2 bussen voor 8 personen het meest efficiënt was, vooral ook omdat steeds minder vrijwilligers in het bezit waren van een “groot” rijbewijs. En na ruim

De 18-persoons ouderenbus die in 1984 in gebruik werd genomen.
(Coll. Palet Welzijn / J. Catersels)

dertig jaar zijn er nog steeds twee bussen in bedrijf. Jaarlijks maken duizenden mensen gebruik van de lijnen 65 en 66, die van dinsdag t/m zaterdag vaste routes door de stad rijden. De lijnen doen ouderenwoningen, seniorencomplexen en belangrijke voorzieningen zoals het Stadshart, winkelcentra, zorgcentra en het ziekenhuis aan. Vanaf 1 januari 2014 is er tevens een proef gestart met vervoer van personen naar de dagbesteding in het Ontmoetingscentrum Zoetermeer aan de Nathaliegang.

Met plezier op stap

‘We zijn erg blij met de ouderenbus’, vertelt een tevreden gebruikster in een krantenartikel van 2011. ‘We gaan meestal tweemaal per week naar de stad. Dankzij de ouderenbus zijn we er weer even uit’. Het is vaak een vaste klantenkring die de bus neemt. Soms zijn ouderen in het begin nog wat huiverig om met het gele busje mee te gaan. Maar als ze eenmaal meegaan, merken ze al snel de voordelen.

“De chauffeurs die nu volledig op vrijwillige basis dit werk verrichten, doen dat vol overgave”, zegt Paul van Hout, teamleider Palet Welzijn. “Zij geven blijk van een tomeloze inzet en betrokkenheid. Zij helpen de passagiers met het in- en uitstappen, tillen de boodschappenwagentjes en de rollators in de bus. En zij zorgen ervoor dat iedereen op de plaats van bestemming komt!”.

Een ploeg van 15 vrijwilligers en niet te vergeten één administratieve medewerkster, die onder andere de roosterplanning op zich neemt, zorgt voor de continuïteit van de bezetting. De Zoetermeerse ouderenbus wordt geëxploiteerd door Palet Welzijn en wordt behoudens de eigen bijdragen volledig gesubsidieerd door de Gemeente Zoetermeer. Jaarlijks vervoeren de bussen tussen de 20.000 en 22.000 passagiers.

Voor vele ouderen dus een geschenk uit de hemel: de Ouderenbus, een niet meer weg te denken voorziening voor alle inwoners van Zoetermeer met een mobiliteitshandicap!

De twee bussen voor ouderenvervoer die tegenwoordig door Zoetermeer rijden. (Coll. Palet Welzijn)

Bronnen:

Ouderenbus: met plezier op stap. In: Zoetermeer Magazine, december 2004.
Diverse artikelen: AD, Streekblad en Postiljon 2008, 2009 en 2011.
Met dank aan Paul van Hout, teamleider Palet Welzijn.

Bejaardenreisjes

Joke de Kler

Een jaarlijks terugkerend evenement, al in 1932 gestart, maar waarbij het hoogtepunt viel in de vijftiger, zestiger en zeventiger jaren, was de “bejaardentocht”: de 65-plussers uit Zoetermeer gingen dan een dagje uit! De deelnemers werden van huis opgehaald en verzamelden zich ergens in Zoetermeer. Tevens gingen een arts, een wijkverpleegkundige en een aantal verzorgsters mee. 's Morgens tussen 8 en 9 vertrok de stoet van zo'n 60 tot 80 auto's, uitgezwaaid door bijna de gehele Zoetermeerse bevolking! De heer M. van Vliet van de muziekvereniging “Harpe Davids” kan hier nog het volgende over vertellen: “s Avonds rond 7 uur werden ze weer terugverwacht. Het werd ook weleens wat later,

De dames Luijten en De Jong aan de koffie tijdens een reisje in de jaren (19)30.

maar dat maakte vroeger niet zoveel uit. Dan wachtte je gewoon. Bij één van de invalswegen stonden dan de muziekkorpsen klaar om de ouderen een warme ontvangst te geven! In een triomftocht werden zij door Zoetermeer gereden, begeleid door beide muziekkorpsen en door iedereen toegejuicht! Toen Zoetermeer ging groeien was dit niet meer mogelijk. Ook al omdat het verkeer op de wegen steeds drukker werd.’

Cas Fischer was destijds medeoprichter van de Katholieke Ouderenbond Zoetermeer en heeft zich altijd veel met het ouderenwerk beziggehouden. In een interview voor 't Seghen Waert van juni 1993 verklaarde hij: 'De tocht van de Ouden van Dagen was een echt gemeenschapsfeest! Dan reden er zo'n vijftig, zestig particuliere auto's, met allemaal nummers erop. Die werden opgesteld op de Van Rijweg en er ging een grote bus mee met mensen die niet in de auto's meekonden. Dat was een mooi feest, de dominee ging mee, de pastoor ging mee, de dokter ging mee en de burgemeester en er werden gezamenlijk broodjes gegeten. Er werd geld ingezameld voor het comité Ouden van Dagen. De scholen begonnen pas als de Ouden van Dagen weg waren, want de kinderen mochten hen uitzwaaien.'

Marja van Elleswijk-Bolleboom woonde in haar jeugd aan de Jacob Leendert van Rijweg en herinnert zich nog het volgende over deze reisjes: 'Het vertrek van de bejaardenreisjes was toen altijd vanaf de Van Rijweg. De dag er voor werden er al nummers op de straat gekalkt, waar de auto's moesten staan. Wie wilde rijden kon zich van te voren opgeven. Iedere chauffeur kreeg een lijst met wie ze moesten ophalen. Dokter De Bruijn ging mee, een pastoor of kapelaan ging mee. Mijn broer Adriaan Bolleboom was één van de grote regelaars van deze bejaardenreisjes. Hij regelde o.a. het verkeer. Bij het uitzwaaien en inhalen

van de auto's waren altijd de muziekkorpsen aanwezig. En langs de straat stonden overal kinderen te kijken! Wat betreft de financiën: de reisjes waren voor de deelnemers/deelneemsters gratis. In de loop van het jaar werd steeds geld opgehaald om de reisjes te financieren. De voetbalverenigingen DSO-DWO haalden geld op tijdens voetbalwedstrijden en er werden collectes langs de deur gehouden. Het is wel leuk om te bedenken: de "bejaarden", zoals ze toen genoemd werden, hadden tijdens het reisje altijd hoedjes op en droegen vaak zwarte kleding! De financiering werd zoals vermeld gedaan uit sponsorgelden en collectes huis aan huis. In 1971 werd het als volgt in rijm verwoord:

*"Dokter De Bruijn bracht ook dank aan de burgerij,
De bedrijven en de collectrices daarbij.
Voor de opbrengst van de collecte, die met de voetbalverenigingen bij elkaar
4900 gulden heeft opgebracht dit jaar".*

Verder moest ook een ieder die mee wilde lid zijn en contributie betalen: "De contributie is vast geen bezwaar, alleenstaande 35 cent per maand en 50 cent een echtpaar".

Een bezoek aan paleis Soestdijk tijdens de ouden van dagen van dagen tocht in 1953; vlnr: dhr Van der Velde, vrouw Dorst, ??, prinses Christina, dokter Palte, koningin Juliana, burgemeester Vernède en tandarts Kentgens. (Foto Linthout)

Comité tot verzorging van de autotochten voor Bejaarden (later: Ouden van Dagen)

Het Bejaardencomité regelde jaarlijks de tocht. De chauffeurs die zich hadden opgegeven kregen ieder jaar het volgende te horen: “Het Comité stelt het bijzonder op prijs, dat u uw auto beschikbaar stelt voor de traditionele autotocht. De Bejaarden zijn om 8 uur gereed om afgehaald te worden. Wilt u de bejaarde passagiers behulpzaam zijn bij het in- en uitstappen?” Sommige chauffeurs waren wel heel trouw: zo vertelde één chauffeur, dat hij al 24 keer met de tocht was meegegaan!

De bejaardentochten startten oorspronkelijk in 1932 en dit waren de eerste jaren halve dagen. Na de oorlog ging in 1947 weer de eerste reis van start en zijn er nog 25 van dergelijke tochten gehouden. De laatste tocht was op 30 juni 1972. Men vertrok met 5 autobussen en een 60-tal personenauto's vanaf het Van Tuyll Sportpark. Er gingen toen nog 400 ouden van dagen mee! De tochten werden uiteindelijk gestaakt omdat “het vandaag de dag onmogelijk is om een goed onderkomen voor een dergelijk groot gezelschap te vinden”.

R.K. Reisvereniging “Sint Nicolaas” Zoetermeer

Daarnaast werden door de R.K. kerk ook ouderenreisjes georganiseerd. Deze reisjes werden vaak voorafgegaan door een Heilige Mis om 6 uur 's morgens, waarbij het morgenontbijt zelf meegebracht diende te worden. Vertrek uit Zoetermeer per touringcar was om 6.45 uur en aankomst 's avonds ca. 23.30 uur. De reisjes zijn gehouden in de vijftiger jaren. Deelname kostte vijf gulden per persoon. In 1958 voerde de reis vanaf de Nicolaaskerk via de kuststrook en de Velsertunnel naar Volendam en Marken. Wel vestigde het bestuur er de aandacht op “dat voor 's morgens brood medegenomen dient te worden”.

Bronnen

Kler, J. de. Feesten in Zoetermeer. Zoetermeer, 2006

Sprekend verleden. In gesprek met Cas Fischer. In: 't Seghen Waert, juni 1993
Verzuild Verenigd; kerkelijk verenigingsleven in Zoetermeer 1870-1970, Zoetermeer, 2005

Met dank aan Marja van Elleswijk-Bolleboom.

Pleuntje Buitendijk: de eerste BOM-moeder van Zoetermeer?

Peter van der Ham

In't Seghen Waert 2014-2 wordt in het artikel over trouwgedrag in de 19e en 20e eeuw gewag gemaakt van het feit dat Pleuntje Buitendijk maar liefst zeven kinderen buiten de echt kreeg.

Voor mij was dit verhaal niet nieuw want Pleuntje Buitendijk is een van de betovergrootmoeders van mijn moeder Riek Buitendijk, dochter van Simon Buitendijk en Marie Slingerland van de Schinkel. Bij het opstellen van de kwartierstaat Buitendijk was ik al op dit raadsel gestuit. Uit verder onderzoek bleek echter dat Pleuntje Buitendijk wel degelijk getrouwd was, namelijk met Arie van den Berg. Het huwelijk werd voltrokken op 11 oktober 1810. Er werden in korte tijd drie kinderen geboren: Maria, Cornelia en Johanna die allen de naam "Van den Berg" kregen. De zeven buitenechtelijke kinderen, die geboren werden tussen 1814 en 1829, waren daarentegen vrijwel zeker niet van Arie. Ze werden aangeduid als illegitimi en kregen in de burgerlijke stand de familienaam van hun moeder mee. Uit het feit dat ze gewoon netjes gedoopt werden mag echter worden opgemaakt dat er wel enig begrip was voor de situatie waarin Pleuntje kennelijk verkeerde.

Wie was Pleuntje eigenlijk? Pleuntje Buitendijk werd in 1785 in Zegwaart geboren als dochter van Symen Buitendijk en Johanna (Antje) van 't Hart. Van de acht kinderen die dit echtpaar kreeg werden er maar drie volwassen. De vader van Symen, Jan Symensz. Buitendijk, had zich rond 1728 met zijn vrouw Leuntje de Haas in Zegwaart gevestigd. Hij was afkomstig uit een welgesteld geslacht Buitendijk dat sinds 1500 in Warmond boerde. Jan zijn vader had echter schulden gemaakt en voor zoon Jan was er dus weinig toekomst in Warmond. Het bestaan in Zegwaart was moeilijk en in 1742 werden Jan Symensz en zijn gezin door het armbestuur onderhouden.

Het gezin waarin Pleuntje opgroeide zal dus ook alle moeite hebben gehad om het hoofd boven water te houden. Bovendien stierf Symen, die een stuk ouder was dan Johanna, al in 1792. Ondanks alles werd Pleuntje volwassen, samen met haar broer Huibert en haar zus Maria die overigens ook buitenechtelijk kinderen kreeg. In 1810 trouwde Pleuntje dus met Arie van den Berg. Arie was afkomstig uit Stompwijk/Leidschendam. In de nog te bespreken notariële acte wordt hij als volgt omschreven:

“zoon van Jacob van den Berg en Neeltje van der Hoeven, in leven Echtelieden en beiden overleden; geboren in de gemeente van den Leidschendam den een en twintigste juni zeventienhonderd zes en tachtig, hebbende de lengte van nagenoeg eenen meter zevenhonderd millimeter, zwart van Haar en Wenkbrauwen, laag van Voorhoofd, bruine Oogen, middenmatig van neus en mond, bleek

van kleur en door de Kinderziekte getekend.” Met Arie kreeg Pleuntje dus drie wettige kinderen. Waarom kreeg Pleuntje daarna dan nog zeven kinderen uit een onbekende relatie? Uit een notariële akte van 27 augustus 1812 valt op te maken dat Arie van den Berg als remplaçant is opgetreden voor ene Leendert Droog. Hierbij heeft de schoonvader van Leendert, Jan van Swieten, een bouwman van de Zegwaartseweg, borg gestaan. Verder worden in de akte als comparanten (= aanwezige partijen) genoemd: Arie van den Berg en Pleuntje Buitendijk. Wat was er aan de hand?

Napoleon voerde, nadat hij in 1810 Holland bij decreet bij Frankrijk had ingelijfd, ook hier de dienstplicht in. Door jaarlijks een nieuwe lichte soldaten via loting op te roepen was hij verzekerd van een continue aanvoer van manschappen en bovendien werd de dienstplicht zo eerlijker over de gehele bevolking verdeeld. Vervolgens verordonneerde Napoleon op 3 februari 1811 de opkomst van 3.000 conscrits (= rekruten). Daarvan moesten er 2.000 bij de landmacht en 1.000 bij de marine dienen. In totaal werden in 1811 uit verschillende lichten meer dan 10.000 jonge Nederlanders opgeroepen. De verdeling van het aantal op te komen dienstplichtigen ging naar rato van het inwonertal van de verschillende departementen en kantons.

Rijkere burgers konden hun zoon echter onder de verplichting uit laten komen door een remplaçant ofwel vervanger te laten opdraven, uiteraard tegen betaling. Wellicht uit armoede besloot Arie in de zomer van 1812 zich als remplaçant beschikbaar te stellen. Voor Jan van Swieten de mogelijkheid om zijn schoonzoon Leendert Droog uit het leger te houden. In een uitgebreide notariële akte, die in het Zoetermeerse archief is opgenomen, staan de afspraken die hierover zijn gemaakt.

Zo werd bepaald dat er bij passeren van de akte een handgeld van 50 gulden werd uitgekeerd en nog eens hetzelfde bedrag wanneer de dienstplicht voor Arie daadwerkelijk zou ingaan. Tijdens de vervulling van de dienstplicht zou zijn vrouw Pleuntje tevens een wekelijkse toelage ontvangen van drie gulden. Na zeven jaar of bij eerder overlijden van Arie in het leger zou nog eens een bedrag van maar liefst 800 gulden worden uitgekeerd. Jan van Swieten had zich daarmee aardig ingedekt. Want in de akte staat dat de bewijzen hiervoor binnen twee weken na het bekend worden, moesten zijn overhandigd. En dat zou wel eens het probleem geweest kunnen zijn. Op 8 oktober 1812 stelt Pleuntjes broer Huibert Buitendijk (op dat moment rietdekker) zich overigens als plaatsvervanger voor Reinier Kroes onder borgstelling van Gijsbert Spruyt uit Waddinxveen. Daarbij treedt zijn moeder Antje van 't Hart als begunstigde op. Uiteindelijk werden 30.000 Hollandse jongens bij het Napoleontisch leger ingelijfd. Meer dan de helft vond in het leger de dood, met name tijdens de veldtocht tegen Rusland. Als Arie daadwerkelijk dienst heeft moeten nemen in het leger van Napoleon is de kans dus groot dat ook hij gesneuveld is.

Weliswaar wordt bij het overlijden in 1822 van zijn dochter Maria, geboren in 1810, in de akte opgetekend dat de vader nog in leven is, maar deze laatste optie is niet aannemelijk. Het is waarschijnlijker dat Arie gesneuveld is of vermist geraakt tijdens de veldtocht van Napoleon naar Rusland. Omdat hierover vrijwel zeker nooit een duidelijk bericht is gekomen, is hij nooit officieel dood verklaard. Hierdoor kwam Jan van Swieten wellicht onder de laatste forse betaling uit en viel Pleuntje in wat we tegenwoordig een armoedeval noemen. Natuurlijk kan Arie ook gewoon Pleuntje in de steek gelaten hebben en zijn heil elders hebben gezocht. In ieder geval werd Pleuntje nooit officieel weduwe.

In het doopboek worden de laatste zeven kinderen van Pleuntje (Pleuntje, Cornelis, Dirkje, nog een Cornelis, Mina, Johannes en Simon) dus vermeld als illegitimi. Overigens wordt bij de doop wel telkens als vader Cornelis van Nierop genoemd. Hij was geboren te Stompwijk ca. 1777 en begraven te Zoetermeer in 1860 op

83-jarige leeftijd. Cornelis is nooit getrouwd. Zijn rol blijft vooralsnog onduidelijk maar wellicht heeft hij zich over Pleuntje ontfermd na 1812 en ook de kinderen bij haar verwekt.

De in 1829, als oudste van een tweeling, geboren Johannes krijgt in ieder geval de naam Buitendijk en daardoor blijft de naam in Zegwaard/Zoetermeer bestaan. Pleuntjes broer Huibert overleeft zijn militair avontuur wel maar verhuist naar Bergschenhoek. De beide zonen Cornelis sterven jong en kinderloos. Johannes tweelingbroer Simon wordt militair en overlijdt ook kinderloos in 1858 te Willemstad (Noord-Brabant) waar hij als fuselier infanterie gelegerd was. Johannes trouwt met Wilhelmina Reuneker. Zij krijgen acht kinderen. Johannes overlijdt in 1916, bijna 87 jaar oud. Wilhelmina is hem dan al in 1907 voorgaan.

Pleuntje tenslotte is samen met haar dochter Mina en haar kleindochter Mina in juli 1849 aan de cholera gestorven. De cholera epidemie heerste het hevigst in de warme maanden juli en augustus. Cholera is een infectieziekte veroorzaakt door de *Vibrio Cholerae* bacterie. Het belangrijkste kenmerk van de ziekte is ernstige diarree en uitdroging. Een snelle maar ellendige dood voor Pleuntje na een zwaar en beproefd leven.

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Van As Makelaardij bv

www.van_as.nl

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

www.lamboo.nl

Het Fluitschip historisch onderzoeks-
en adviesbureau, www.fluitschip.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. (079) 316 31 65

Van der Slik Caravan Centrum

www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholten.nl

Linthout Foto Video

www.fotolinthout.nl

Blomsma Print & Sign

www.blomsma.nl

**Wilt u ook adverteren? Neem contact op met de penningmeester:
penningmeester@oudsoetermeer.nl**

VERENIGINGSNIEUWS

Van de voorzitter

Jarenlang heb ik met leerlingen van Het Anker uit de Waterbuurt gezaaid, geschoffeld en geogost in het schooltuincomplex aan de Voorweg. Ik spreek dan over eind jaren zeventig en begin jaren tachtig. Het moeizaam terugwandelen naar school in de herfst met volle tassen met bietjes, boerenkool, uien en aardappelen staat me nog scherp voor de geest.

Inmiddels is ook in het onderwijs het een en ander veranderd. Het schooltuincomplex aan de Voorweg is niet meer voor het onderwijs nodig. De lap grond van ongeveer 2 ha ligt braak en de gemeente is van plan om op die plek woningen te bouwen. Pal aan de Voorweg met de vele boerderijen en de bruggetjes over het water. Tot in de 19e eeuw voeren de schepen over deze waterweg. De dijk van de Voorweg werd nauwgezet onderhouden en bewaakt door de ambachtsheer. Over de Voorweg passeerde van tijd tot tijd een paard en wagen, later een fiets en vroege automobiel.

Het Historisch Genootschap Oud Soetermeer bestudeert die tijd, maar we willen hem niet terug. Er heerste ook veel armoede en ellende. Maar het aanzien van de Voorweg met zijn mooie boerderijen afgewisseld door groenpartijen willen we wel graag behouden. De sfeer zou naar ons inziens bedorven worden door het nieuwe bouwplan met moderne woningen, door aaneengesloten muurpartijen en door chaotische verkeersbewegingen. Daarom maken we gebruik van de mogelijkheid om in te spreken bij de gemeente Zoetermeer in de hoop, dat de politiek gevoelig is voor onze argumenten en daarmee rekening houdt bij de ontwikkeling van de bouwplannen.

In de Commissie Historisch Erfgoed zitten enthousiaste en deskundige leden die de plannen nauwgezet bestuderen. De deskundigheid is divers, van historie tot bouwkunde en van politiek tot architectuur. Het bestuur zal dankbaar het advies van de CHE omarmen en in discussie gaan met de gemeentelijke politiek. Als we onze invloed op positieve wijze hebben kunnen aanwenden om de Voorweg haar historisch karakter te laten behouden, dan zijn we tevreden. We bewijzen eens te meer ons bestaansrecht. Na de zomermaanden breekt er een drukke periode aan. De werkgroepen zijn druk bezig met bijzondere activiteiten, maar het "gewone werk" gaat natuurlijk ook door. U kunt de vele data waarop het Historisch Genootschap een activiteit organiseert in uw agenda noteren. U vindt ze hierna onder 'Activiteiten'

Mocht de betaling van het lidmaatschapsgeld 2014 u ontschoten zijn, dan verzoeken we u dat alsnog te doen. U ontvangt niet alleen ons verenigingsblad 't Seghen Waert, maar u maakt het functioneren van ons Genootschap ook mogelijk. Van ruim 60 leden (een kleine 5%) hopen wij de bijdrage nog te ontvangen. Dank daarvoor.

Bert van Eken

Activiteiten

Voor alle activiteiten kunt u zich opgeven bij mevrouw F. Brandhorst, telefoon 079-351 70 47, of via voorzitter@oudsoetermeer.nl. De activiteiten treft u ook aan op www.oudsoetermeer.nl

Zaterdag 13 september Open Monumentendag

Het landelijke thema is 'Op reis'. In Zoetermeer haken we daar op in door monumenten te verbinden met een reisverhaal. Zo zullen vier kerken in het Dorp - Oude Kerk, Nicolaaskerk, Pelgimskerk en Adventskerk- zich bezig houden met bijbelse reizen, pelgrimstochten, vluchtende kerkgemeenschappen en een reizende kerststal. Molen de Hoop is geopend en nog een paar verrassende monumenten. Houdt de lokale media vlak voor 13 september goed in de gaten!

Woensdag 17 september Filmavond

In première gaat de film 'Een wandeling door het Dorp Zoetermeer', gebaseerd op een historische wandeling die 'meester' H. Nieuwenhuijsen in 1949 maakte. Daarna wordt een film vertoond over de sloop van de Nicolaasschool en de gasfabriek en de film 'Staanplaats voor..'

Locatie: 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur. Kosten Euro 5,-, leden Euro 3,-. Reserveren is noodzakelijk.

Zaterdag 20 september Bustocht naar Middelburg

Verzamelen om 08.00 uur/vertrek om 8.30 uur vanuit de Marijkestraat.

Onderweg stoppen we in Klaaswaal bij restaurant de Koningshoeve, waar ook een Landwinkel gevestigd is, voor een heerlijk kopje koffie/thee met appelpunt. Daarna rijden we door naar Middelburg, voor een rondvaart door het historische hart. De bus stopt bij de afvaartplaats. Na de tocht, die ongeveer 1 uur duurt, wordt u in de gelegenheid gesteld om te lunchen en daarna nog interessante locaties te bezoeken, zoals de Lange Jan, de abdij met kloostertuin en het stadhuis. We verwachten weer om 18.00 uur in Zoetermeer te zijn.

Kosten : Euro 32,50 per persoon. Betaling op bankrekening van het HGOS nummer NL21 ABNA042 1255080, onder vermelding: "uitstapje naar Middelburg".

Zaterdag 27 september Historisch Festival

Het festival vindt plaats op de Markt en in het Stadhuis, georganiseerd door Storytellers in samenwerking met het Gemeentearchief en het Historisch Genootschap. Het thema is dit jaar 'water'. Op de Markt en in de Grote Dobbe zal Storytellers een stuk spelen, vertellen en zingen en zullen ook historische figuren actief zijn. In het Stadhuis duiden het Archief en het HGOS 'water' met zeer oude archiefstukken, zoals het oudste morgenboek uit 1531 (waterschapsbelasting), de waterhuishouding Floriade 1992, de droogmaking van plassen in Zoetermeer (18e eeuw), aansluiting op riolering (jaren zestig 20e eeuw). Lezingen vinden plaats in de Raadszaal over 1000 jaar water in Zoetermeer, ondergelopen land bij het ontzet van Leiden in 1574 en in de Driemanspolderzaal zullen onder meer films te zien zijn. Als speciale attracties zijn een echte papierschepper, boekbinder, schrijfster en stadsomroeper aanwezig.

Woensdag 1 oktober Algemene Ledenvergadering HGOS.

Locatie: 't Oude Huis, Dorpsstraat 7. Aanvang 20.00 uur.

Maandag 13 oktober Middenstandsavond

Herhaling van de lezing van 21 oktober 2013 over de middenstand in de Dorpsstraat in de vijftiger jaren van de vorige eeuw. Sprekers zijn (oud) ondernemers uit de Dorpsstraat. Ook zal een korte film van de heer Van Doornen vertoond worden en zullen foto's van de vele winkels in de Dorpsstraat niet ontbreken.

Locatie : 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur. Kosten: Euro 5,-, voor leden Euro 3,-. Reserveren is noodzakelijk

Agenda Algemene Ledenvergadering te houden op woensdag 1 oktober 2014 om 20.00 uur

Locatie: 't Oude Huis, Dorpsstraat 7 te Zoetermeer

Zaal open: 19.45 uur

1. Opening
2. Vaststellen Agenda
3. Mededelingen
4. Verslag van de ledenvergadering gehouden op 19 maart 2014
Het verslag treft u hier onder aan.
5. Verkiezing bestuursleden

Mevrouw P. Slootweg wordt door de werkgroep activiteiten voorgedragen als bestuurslid. De heren F. Frankhuizen en M. van Veen hebben te kennen gegeven te willen aftreden.

Hierdoor ontstaat een vacature voor penningmeester. Het bestuur draagt de heer H. van Dongen in deze vacature voor. Andere kandidaten voor deze functie kunnen worden aangemeld bij het bestuur.

Mevrouw A. de Ruiters vertegenwoordigt in het bestuur de werkgroep Genealogie. Vanuit deze werkgroep zal een nieuwe voordracht komen. Mevrouw De Ruiters blijft deel uitmaken van het bestuur

6. Huisvesting HGOS
7. Actuele zaken: bestemmingsplan Voorweg- Noord
8. Wat verder ter tafel komt en rondvraag
9. Sluiting

Verslag Algemene Ledenvergadering van 19 maart 2014

Het bestuur en 25 leden zijn present in het Centrum, Frans Halsstraat 1 op de voorjaars-ledenvergadering. Elf leden hebben zich afgemeld.

1. Opening

De voorzitter opent rond 20.00 uur de vergadering en heet iedereen welkom op de avond waar elders in de stad de stemmen van de gemeenteraadsverkiezing worden geteld.

2. Vaststellen agenda

De agenda is na opname in 't Seghen Waert 2014-1 gewijzigd en op de website gepubliceerd. Bij punt 10 zijn toegevoegd het aftreden van secretaris dhr. R. Kroeders, dhr. J. van Batenburg die opnieuw verkiesbaar is en een nieuwe kandidaat voor het bestuur, namelijk dhr J. de Ruiters. Punt 11a 'HGOS 65 jaar' wordt toegevoegd. Punt 12 wordt na punt 9 behandeld. Alle stukken zoals agenda, jaarverslag en jaarstukken 2013, jaarplan en begroting 2015 waren te vinden op de website en zijn deze avond ook verspreid onder de aanwezigen.

3. Mededelingen

De voorzitter deelt mede dat dhr. T. Vermeulen vanavond zal aftreden, doch hij blijft voorlopig als adviseur actief in het bestuur. Dhr. R. Kroeders heeft helaas afscheid genomen, hij heeft als secretaris zeer veel werk verzet de afgelopen jaren. Dhr. J. de Ruiters is bereid gevonden tot het bestuur toe te treden. Hij is helaas afwezig vanwege zijn bestuurswerk bij de Historische Kring Benthuizen.

4. Verslag ALV 25 september 2013

Het verslag, gepubliceerd in 't Seghen Waert 2014-1, wordt ongewijzigd vastgesteld.

5. Jaarverslag HGOS 2013

Het jaarverslag 2013 wordt door de aanwezige leden goedgekeurd.

6. Jaarrekening 2013

Dhr. P. Drapers geeft een uiteenzetting over de jaarrekening 2013. Samen met dhr. P. van Meisel heeft hij de boeken gecontroleerd en looft de overzichtelijke boekhouding van de penningmeesters. Hij geeft aan dat het een verademing is om op deze manier in een kascommissie te zitten. Op de balans staat een fors bedrag, voor de jaarlijkse uitgaven zijn we vooral afhankelijk van de contributies. De koppeling van de boekhouding met de ledenadministratie is uitstekend. Dhr. Drapers geeft aan dat de discussie in het bestuur over een eventuele opheffing van de Stichting Publicaties Oud Soetermeer (POS) gewenst is. De kascommissie verklaart dat de boekhouding in orde is en stelt voor de penningmeesters en overige bestuursleden decharge te verlenen over 2013, waarmee de vergadering instemt.

7. Jaarplan 2015

Het jaarplan 2015 dient voor 1 mei ingediend te worden bij de gemeente Zoetermeer. De voorzitter geeft een samenvatting van de inhoud. Op de vraag of de ontwikkelingen in de Nieuwe Driemanspolder in de gaten gehouden worden, geeft dhr. E. Oskam van de Commissie Historisch Erfgoed (CHE) aan dat de CHE al enige jaren lang de plannen voor wat betreft structuren, gebouwen en ruimte volgt. De vergadering gaat akkoord met het jaarplan.

8. Begroting 2015

De vergadering gaat akkoord met de begroting 2015. De voorzitter dankt beide penningmeesters voor hun vele werk.

9. Kascommissie

Dhr. E. Stevenhagen treedt af als lid van de kascommissie, dhr. R. Grootveld heeft zich beschikbaar gesteld.

10. Bezetting bestuur HGOS

De voorzitter stelt dhr. J. de Ruiten voor als kandidaat-bestuurslid, nadat hij heeft gemeld dat de kandidaat in zijn jeugd aan de Zegwaartseweg heeft gewoond en werkzaam is geweest bij Ribberink, Noordam en de Rabobank. De aanwezigen gaan hiermee in overgrote meerderheid akkoord. De vergadering gaat ook akkoord met de tweede termijn van dhr. J. van Batenburg als bestuurslid en vertegenwoordiger van de Filmwerkgroep. Dhr. E. Oskam stelt voor om de termijn van bestuurslidmaatschap van 2x3 naar 2x4 jaar te verhogen. De voorzitter geeft aan dat dit momenteel volgens de statuten niet kan. Bovendien geven andere aanwezigen aan dat regelmatig verversen verfrissend werkt in een bestuur.

11. Huisvesting

De Bibliotheek is bezig om samenwerking te zoeken met vele andere partijen om gezamenlijk te komen tot een 'publieksplein' in de hoofdvestiging aan het Stadhuisplein. Het HGOS volgt deze ontwikkeling van nabij.

Het Stadsmuseum wil 't Oude Huis verbouwen/uitbreiden. Het bestuur heeft de CHE advies gevraagd inzake de mogelijke gevolgen voor het rijksmonument. Het door het museum uitgedacht schetsplan wordt door de voorzitter getoond en uitgelegd. In die plannen blijft het HGOS (minimaal) op de eerste verdieping en komt er een lift. Verschillende ruimten worden gezamenlijk gebruikt. Wel moet het monument opgeknapt worden. Het plan kost circa 2 mln. euro. Binnenkort vindt overleg plaats met het Stadsmuseum. Regelmatig bieden beleggers ons panden te huur aan in en rond de Dorpsstraat. Echter, de insteek van het bestuur is sinds kort dat het HGOS in 't Oude Huis blijft en samenwerkt met het Stadsmuseum.

11a. HGOS 65 jaar

Via de ledenadministratie, uitmuntend bijgehouden door dhr. D. de Kler, zijn de twee 'oudste' leden vanavond uitgenodigd. Dhr. J. Waardenburg is reeds 64 jaar lid, maar helaas verhinderd door ziekte. Dhr. B. Switzar is 55 jaar lid; hij heeft vele functies bekleed en is nog steeds actief lid en een wandelende encyclopedie voor wat betreft het oude Zoetermeer. Als aandenken krijgt hij een oorkonde en wordt hem een waardebon overhandigd. Vervolgens diept dhr. Switzar enkele herinneringen op: zo haalde hij lang geleden bij alle 49 leden van het genootschap op de fiets de contributie op.

12. Toekomst van het HGOS

De voorzitter geeft aan dat net als bij vele andere verenigingen het HGOS vergrijsd. Hij verzoekt de werkgroepen/commissies en overige leden met ideeën te komen hoe we de (iets) jongere inwoners van Zoetermeer kunnen interesseren voor de geschiedenis van Zoetermeer.

Hij geeft ook aan dat het bestuur meer wil doen aan educatie. Het convenant met de Bibliotheek en Gemeente (archief en cultureel erfgoed) roept daar ook toe op. Zijn er wellicht leden die willen helpen met het ontwikkelen van lessen?

Bestuur

Onder de vorige voorzitter, dhr. F. van Puffelen, is onder meer in meerdere ledenvergaderingen gediscussieerd over de structuur van het genootschap. De bedoeling was om te komen tot een betere en meer transparante communicatie. De ledenvergadering gaf vervolgens een positief oordeel over het toepassen van een zogeheten 3-kolommenstructuur. Vervolgens bleek dat de statuten en de praktijk niet pasten bij deze structuur: er zijn allerlei interessegroepen die werkgroepen en commissies vormen en die blijken zich niet goed te voelen in deze kolommen. Daarom zullen we afscheid nemen van de wens deze structuur door te voeren.

Na discussie in bestuur en veel inbreng van de werkgroepen/commissies is het bestuur tot de conclusie gekomen dat de commissies en werkgroepen dezelfde rechten en plichten dienen te krijgen en als gelijke dienen te worden gezien. Naast de algemene bestuursleden, maximaal vijf, krijgen alle werkgroepen/commissies de mogelijkheid tot een vertegenwoordiging in het bestuur. Met de afzonderlijke groepen zal worden overlegd of en in hoeverre dit gestalte kan krijgen. Vertegenwoordigers hebben volledig mandaat van hun groep en maken samen met de algemene bestuursleden het beleid. Belangrijk is dat dit de samenwerking en informatie-uitwisseling optimaliseert. De algemene bestuursleden verzorgen de dagelijkse communicatie met 'staffuncties', als bijvoorbeeld inkoop en automatisering.

De ALV zal worden geraadpleegd over grote financiële en andere belangrijke zaken. Deze plannen vallen binnen de huidige statuten. De voorzitter vraagt of hiervoor in de ledenvergadering voldoende draagvlak is. Alle aanwezigen steunen dit, waarna de voorzitter verklaart dat de discussie over de structuur na drie jaar hiermee gesloten is.

13. Rondvraag

Tijdens de rondvraag, waarbij gevraagd wordt of dhr. R. Grootveld nog actief is binnen de vereniging, neemt dhr. H. Oskam het woord en pleit voor het doortrekken van het wandelpad vanaf de Delftsewallen om de Buurvaart heen naar het begin van de Dorpsstraat/Vlamingstraat bij Kwikfit. In de tijd van de scheepvaart in de eerste helft van de 20ste eeuw liep daar een jaagpad. Zeker nu de gemeente het laatste pand in bezit heeft, behoort een wandelpad tot de mogelijkheden, waardoor de terp van het Dorp helemaal om te lopen is. De voorzitter zegt toe zich hiervoor in te spannen.

14. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter het officiële deel van de vergadering.

Na de pauze wordt de film 'Den Haag, Sporen van Oranje' vertoond.

1574: Haring, wittebrood en ellende

Het thema 'water' van het Historisch Festival is ook onlosmakelijk verbonden met de strijd 440 jaar geleden rondom Leiden. Geuzen en Spanjaarden streden om de hege- monie en het land tussen de Maas en Leiden werd onder water gezet. Troepen werden ingekwartierd bij burgers, voedsel soms netjes gekocht en net zo vaak gestolen, ker- ken en huizen gingen in vlammen op. De Leidenaren waren blij met hun ontzet, de omringende dorpen vaak niet. Geert Konert heeft een boek geschreven dat de gebeur- tenissen in 1574 en de gevolgen daarvan beschrijft voor de dorpen Zoetermeer en Zegwaard. Hij heeft daarbij geput uit de door onze vrijwilligers toegankelijk gemaakte 16e-eeuwse bronnen in het Gemeentearchief.

Een publicatie vol met prachtige illustraties en kaarten, met harde kافت, en dat voor slechts Euro 19,90. Het eerste exemplaar van het boek wordt 27 september aangeboden aan wethouder T. Kuiper tijdens het Historisch Festival. Het is die dag verkrijgbaar in het stadhuis, daarna onder meer op 't Oude Huis en via onze website www.publicatiesoudsoetermeer.nl

Een wandeling door het dorp Zoetermeer

Dit jaar bestaat ons Historisch Genootschap Oud Soetermeer precies 65 jaar. De ontstaansgeschiedenis van onze vereniging in 1949 is in februari in 't Seghen Waert al nauwgezet beschreven door Piet Drapers. In dat verhaal ook een mooie en sfeervolle beschrijving van het dorp Zoetermeer in die tijd.

In 1949 maakte onze medeoprichter en eerste voorzitter Hendrik Nieuwenhuijsen een wandeling door het toenmalige dorp. Hij schreef er ook een boekje over. Zoetermeer was 65 jaar geleden niet veel meer dan een dorp, met ruim 6000 inwoners. In bijna niets te vergelijken met de huidige stad Zoetermeer met ruim 123.000 inwoners.

Kleinzoon Niek Nieuwenhuijsen, lid van de filmwerkgroep van het HGOS, vond dat het tijd werd om het boek van zijn grootvader te verfilmen. Hij trad in de voetsporen van zijn opa en ging, met de filmcamera in de hand, de wandeling opnieuw maken. Het resultaat? We horen de beschrijving van Hendrik Nieuwenhuijsen uit 1949 en we zien beelden van het Zoetermeer van 1949 en van 2014. 65 jaar lijkt een hele tijd, maar in het licht der eeuwigheid is het slechts een voetnoot, een rimpeling in de tijd. De veranderingen die Zoetermeer heeft ondergaan tijdens die rimpeling zijn echter gigantisch. De film 'Een wandeling door het dorp Zoetermeer' zoomt in op het oude Zoetermeer en spiegelt dat aan het Zoetermeer zoals wij dat nú kennen. De film gaat op woensdag 17 september in première.

Grootvader Hendrik Nieuwenhuijsen in de Dorpsstraat. (Collectie N. Nieuwenhuijsen)

Medewerking voor Filmwerkgroep gevraagd

De leden van de Filmwerkgroep van het HGOS zijn enthousiaste film liefhebbers met een grote belangstelling voor ons 'Beeldend Verleden'.

De Filmwerkgroep beijvert zich om datgene wat er al bestaat aan 'bewegend beeld' (film) van Zoetermeer te verzamelen, te archiveren, te herstellen, te gebruiken in nieuwe films, te presenteren aan de leden tijdens filmavonden en... te veel om op te

noemen. Maar ook nieuwe films, die wij met elkaar maken, worden toegevoegd aan de verzameling. Zij zijn veelal thematisch van opzet. In 2009 verscheen de film 'Ben je 60' naar aanleiding van het 60-jarig bestaan van het HGOS, in 2013 werd 'Levend Erfgoed' geproduceerd en nu is er dan de film 'Een wandeling door het dorp Zoetermeer' naar aanleiding van het 65-jarig bestaan van het HGOS en er wordt al weer hard gewerkt aan een nieuwe film naar aanleiding van 400 jaar drooglegging van de Meerpolder. Ons motto is: Vandaag is morgen geschiedenis! Het leven van vandaag vastleggen op film voor toekomstige generaties is dan ook een belangrijke doelstelling van de filmwerkgroep, maar wij zijn ook heel blij met filmbeelden uit het verleden!

Zin om mee te doen? De werkgroep is op zoek naar enthousiaste medeleden die een flinke affiniteit hebben met het heden, het verleden en het Historisch Genootschap. Goed thuis zijn op de PC en zelf (willen gaan) filmen strekt tot aanbeveling! Het belangrijkste is een portie enthousiasme om met elkaar ons heden en verleden te verbeelden! De werkgroep komt ongeveer acht keer per jaar bij elkaar, meestal op een (vrijdag)ochtend.

Kom gerust eens kijken en neem daarvoor even contact op met Jan van Batenburg, j.v.batenburg@kpnplanet.nl 079-360 23 90.

Film over de Zoetermeerse Meerpolder

Het is dit jaar 400 jaar geleden dat de drie molens zijn gaan draaien om het Zoetermeerse Meer leeg te pompen. Dat leegpompen heeft wel een paar jaar geduurd en het was pas in 1616 dat de eerste boeren zich er konden vestigen. Er zijn plannen om dat te vieren in Zoetermeer. Hoe, dat wordt volgend jaar uitgewerkt. Reden voor de filmwerkgroep om nu te starten met het maken van een film over dat echt beschermde erfgoed. Vandaar hier een oproep aan alle leden om wetenswaardigheden, oude foto's en filmbeelden op te zoeken en beschikbaar te stellen aan het filmteam.

Bel, mail of bezoek Gerrit van Doornen, tel. 079 319 01 19,
Email: doornenroos@casema.nl, Mauritsstraat 6, Zoetermeer.

Eerste Wereldoorlog

De Volksuniversiteit Zoetermeer organiseert een aantal bijeenkomsten over de Eerste Wereldoorlog, die 100 jaar geleden begon. De gevolgen zijn de hele 20e eeuw, zelfs tot nu, zichtbaar geweest en ook Zoetermeer had met die oorlog te maken. De Zoetermeerse militair historica Jeanette Pors leidt de zes avonden tussen 29 september en 8 december. Voor verdere info: www.volksuniversiteit-zoetermeer.nl en 079-343 93 44.

Een voorproefje kunt u krijgen tijdens een koffielezing op zondag 7 september in de Hoofdbibliotheek om 11.00 uur. Kaarten vooraf aldaar te verkrijgen, of via de site van de bibliotheek.

Publicaties tussen de schoenen

Zoetermeer kent nog maar weinig echte (boek)winkels waar het Historisch Genootschap haar publicaties uit kan stallen. Daarom zijn we blij dat schoenhandel Van Veen ons die mogelijkheid heeft geboden. Bij het zithoekje van de winkel aan de Dorpsstraat 83 is een aantal boeken over de geschiedenis van Zoetermeer in te zien en te kopen. Intussen kunt u ook nog schoenen passen.

Aanbieding luchtfoto's

Ardito is een Zoetermeers bedrijf dat gespecialiseerd is in luchtfotografie. Mooie opnamen van 'De Old Five' zijn te bestellen via info@ardito.nl. Leden van het Historisch Genootschap krijgen 20% korting. De foto's zijn op diverse materialen af te drukken. Indien u nog geen lid bent van Oud Soetermeer maar u nu aanmeldt, krijgt u ook de korting. 'De Old Five' zijn in het verleden door de leden van Oud Soetermeer benoemd, te weten:

1. Oude Kerk (1642/1785) aan de Dorpsstraat in het historisch hart van Zoetermeer
2. Korenmolen De Hoop (1897) aan de Eerste Stationsstraat
3. Hofstede Meerzicht (1677) aan de Voorweg
4. Watertoren De Tien Gemeenten (1927) aan de Derde Stationsstraat
5. Zoetermeerse Meerpolder, het uit 1616 stammende en nog ongestoorde landelijke gebied tussen Zoetermeer en Stompwijk.

Tot en met 5 september exposeert Ardito met deze foto's in de foyer van het NH-Hotel, Danny Kayelaan 20.

Paul van Hout (links) overhandigt het boekje aan Robin Paalvast (midden).
(foto Jan van Es)

Boekje over Oosterheem

Op zaterdag 21 juni, de internationale Dag van de Architectuur, overhandigde Paul van Hout, teamleider van Palet Welzijn in Zoetermeer het boekje Oosterheem: voorgeschiedenis en bouw aan de nieuwe wethouder financiën Robin Paalvast. Het boekje is een gezamenlijk product van medewerkers van Palet Welzijn, van de gemeente Zoetermeer en van vrijwilligers van ons genootschap.

Het eerste deel verhaalt de geschiedenis van de grond vanaf de eerste Zoetermeeders tot de start van de bouw in Oosterheem in het jaar 2000. Het tweede deel gaat in op de bouw, met vooral aandacht voor, architectonisch gezien, opmerkelijke bouwwerken.

Het boekje is voor Euro 5 onder meer verkrijgbaar in de Oosterheemse vestigingen van Palet Welzijn: Oosterheemplein 156 en Zanzibarplein 5.

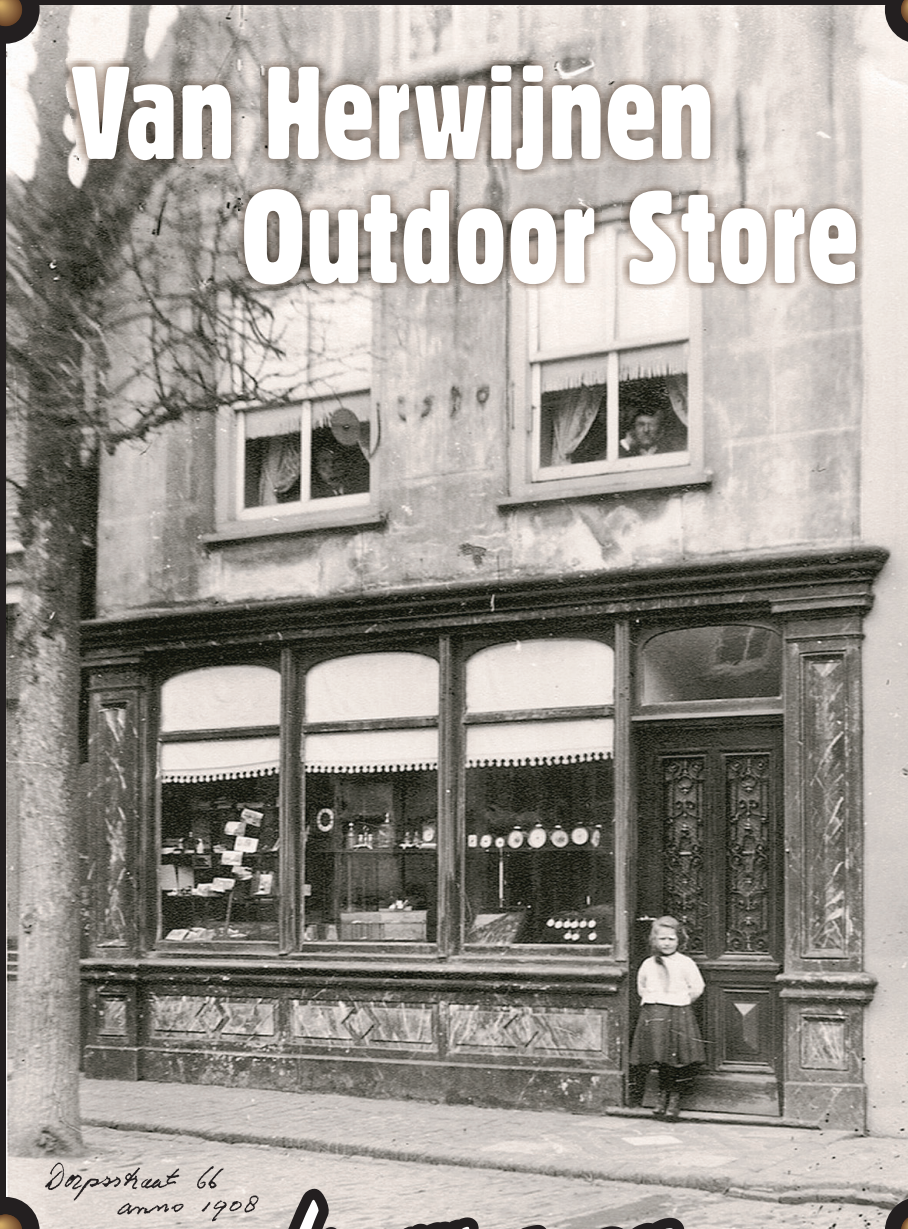
Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

Dhr Ch.B. Aptroot, Zoetermeer
Dhr D.A. den Braver, Pijnacker
Mw F.P. Brinkers-de Krijger, Bleiswijk
Dhr G. Evertsen, Zoetermeer
Dhr T.J. Haan, Zoetermeer
Mw W.K. Kaashoek, Zoetermeer
Dhr C.W.F. Olsthoorn, USA
Dhr R. Schouten, Zoetermeer
Mw C.F. Wilmink, Zoetermeer
Dhr L. Soonius, Stompwijk
Dhr M.J. Vonk, Oosterhout

Aanmelden als lid kan via onze website www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres en geboortedatum en of u zich opgeeft als lid, jeuglid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Van Herwijnen Outdoor Store

*Dorpsstraat 66
anno 1908*

vrijtijdskleding
wandelschoenen
bergschoenen
tenten

van
Herwijnen

dartsport
schietsport
campingaz dealer
kampeerartikelen

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl